

TUMS

گاهنامه مستقل دانشجویی، فرهنگی، اجتماعی

دانشگاه علوم پزشکی تهران

ارتباط با نشریه:

ایمیل: shahriyar.tums@gmail.com

وبلاگ: <http://shahriar.arzublog.com>

آدرس: تهران- خیابان قدس- کوچه شاهد- خوابگاه

دانشجویی قدس (شیلات)، اتاق ۳۷۷

صاحب امتیاز و سردبیر (ایمیتاز بیه سی و باش یازار):

وحید بابایی

مدیر مسئول (سوروملو مودور): **جلیل کاردان**

ویراستار: **قاسم جبرئیل زاده**

طراحی و صفحه آرایی: **بهزاد حمزه ئی**

همکاران این شماره: **ابراهیم علی نژاد، محرم خورشیا،**

هادی پناهی، وحید قاراقویونلو، سیامک ایمانی،

افشین پوینده، مجید عنایتی، محمد شهباز،

قدیر عبدالرحیمی، محمد علی زالی، مریم بیگ زاده،

سعیده دل فرح، سونیا بازرگان، فاطمه رحمانی،

ائلمان موغانلی

با تشکر از حسن معتمدی

با تشکر از مدیریت و کارکنان معاونت دانشجویی فرهنگی

فهرست مطالب (ایچینده کیلر)

صفحه	عنوان
۲	اؤن سؤز.....
۴	سونای.....
۵	شوربخت ترین دریاچه دنیا در انتظار احیا.....
۷	اورمو گولو.....
۸	تورکجه- فارسجا سؤزلوک.....
۹	سرب و سلامتی در زنجان.....
۱۱	فولکلور.....
۱۲	آنا دیلی.....
۱۴	آذربایجان، اینسانین ایلک اویقارلیق بئشیگی.....
۱۶	بیکاری، مهاجرت و آسیب های اجتماعی.....
۱۸	بیچار.....
۱۹	نگاهی بر برخی حوادث و آکتهای مشترک قصص آذربایجان.....

دعوت به همکاری

گاهنامه دانشجویی، فرهنگی، اجتماعی شهریار از دانشجویان علاقه مند جهت همکاری دعوت به عمل می آورد ، دانشجویان علاقه مند می توانند مطالب، مقالات و اشعار خود را به آدرس زیر ارسال نمایند.

Shahriyar.tums@gmail.com

نظرات، پیشنهادات و انتقادات شما دوستان عزیز در هر چه بهتر شدن نشریه ما را یاری خواهد کرد

اولو تارى نين آديلا

اينسان دونيايا گۆز آچان چاغدا اۋز آغلاماق سسيندن سونرا بيرينجى قولاغينا چاتان سس، آناسى نين شيرين سسى دير كى اوشاغين اۋزونه سارى چاغيرير. آنانين سسى ايستر-ايستمز اوشاغين روخوندا ضبط اولور. آنانين سسى اوشاغين كاراكتير، كولتور و كيمليگى نين فورمالانماسيندا بيرينجى ائنگىلى فاكتر دور. اينديسه آنا ديليني نغچه باخيمدان آچىقلاياجايق نيهه كى آنا ديلي اۋلندن سونرا ديلين ييه سى ده اۋلور و اۋز حقيقى وارليقين آلدن وئيرير و كيمليگيندن اوزاقلانير.

۱- كاراكتير باخيميندان

بوتون پسيخولوگ لار و سوسيولوگ لار آنا ديلينين اينسانين كاراكتيرينين قورولماسيندا بيرينجى و ان اۋنملى سى اولدوغونو اينانيرلار. بير اينسان آنا ديل ايله باشقا اينسانلارلا دوغوسال ايلگى قورور و اونون ايلك و دوغال ايستك لرى آنا ديلي ايله باشلانير. انسان آنا ديلي ايله دانيشاركن آنا ديلي ايله ده دوشونور. هر ديلين اۋيرنمه سى ۴ بۇلوم ده كئچيريلير. ۱- انشيتمك ۲- دانيشماق ۳- اوخوماق و ۴- يازماق. ايندى هر ديلين اۋيرنمه سى بو ۴ مرحله نى دوز كئچيرمسه بير پارا سورون لار ياراناجاق، اۋزه لليكله بو ديل آنا ديلي اولورسا بو انسانين اۋيرنمك قوه سى آزاليب و بير سيرا اۋزليك لر اونلاردان: اوتانماق، قورخماق و... اۋزه چىخاجاق. نغچه كى بيز اوخولا گئدركن انشيديب و دانيشماقلا باشلادىغيميز آنا ديلين (آذربايجان تور كچه سى)، اوخوماق و يازماق دان ياساق اولراق ياريمچيق بوراخميشيق و آد پارديغيميز اۋزه لليك لر بيزده گۇرونور. سونونجدا بئله اينسانلار اۋز چئوره سينده كى اينسانلارلا ياخچى ايلگى قورا بيلمه ييب و زامان سورركن توپلومدان آزالى دوشورلر.

۲- مکتب و دين باخيميندان

تانرى قرآندا بئله بويورور: بيز قرآنى عربجه گۇندرديك و بونون عربجه گۇندرمه سينده دوشونجه لى اينسانلارلا بليرتى لر وار.

دين آنلاييش لارى عرب لره اۋز ديللىرى ايله اۋيرنمه سى چوخ راحت اولدوغونا گۆره قرآن عرب ديلجه عرب اۋلكه سينده گۇندريلدى. اينديسه قرآن باشقا ديلجه گۇندريلسه ايدى، عرب لر وريندن آلقيشلاتاردى مى؟ و يا عرب لر قرآنى ياخچى دوشونه بيلرديرلر؟

بوندان باشقا، دين آنلاييش لارين اۋيرنمك اوچون و ديندار بيريسى اولماق اوچون، هامى نين عرب اولماسى و يا عربجه بيلمه سى گر ك دئيبيل بلكه باشقا ديللى اينسانلار بو كيتابين ترجمه سيندن باجارديقجا يارالانا بيليرلر. قرآندا دئيبيلير بيز اينسانلارى چئشيتلى ائل و ديللرله ياراتديق و بئله ياراتماقدا اينسانلارلا بليرتى لر وار.

۳- تاریخی، توپلومسال و کولتورل باخیمیندان

بیر میللتین تاریخ، کولتور و کیملیگی نین تملی دیل دیر. بونوچون میللت لرین تاریخ و کولتورون دیشمک اوچون بیرینجی یول اونلارین دیلین دیشمک دیر. دیلسیز بیر میللت کیملیگی اولمایان بیرسی کیمی دیر. دیل آردان گئدن دن سونرا دیله باغلی اولان گۆره نک لر، ادبیات، چالقوی، هونر و... ده آرادان گنده جکدیر.

آنا دیلی ایراندا

ایران بیر نئچه میللتلی دئولت دیر و نئچه میللت بیر-بیرینین یانیندا بیرلیکده یاشاییرلار. بو میللت لرین هر بیرسی اؤز کولتور و کیملیک لری ایله تانیش اولوب و باشقا لارینا تانیتمدیرماغی اوچون، اوخول لاردا آنا دیلینده اؤیرنمک لری گره کلیدیر. یئنی «اؤیره تیم و ائییتیم»ین آتاسی «یوهان آموس کومنیوس» بئله دئییر: اؤیره تیم ۱۲ یاشا دک یالنیز آنا دیلینده اولمالی دیر. دونیانین اؤلکه لرینده اینسانلار ایلکده آنا دیلین، سونرا رسمی دیل و سونونجدا اولوسلار آراسی دیلین اؤیره نیرلر. دونیادا چوخلو اؤلکه لر ایران کیمی نئچه میللت اؤز تورپاقلاریندا یئرلشدیریب لر و بئله نچی اؤلکه لرده نئچه رسمی دیل وار اونلاردان: افغانستان دا ۲ رسمی دیل، سنگاپور دا ۳ رسمی دیل، سوئیس ده ۳ رسمی دیل و ... بو باخیمدان بیر اؤلکه ده میللت لرین هامیسی برابر حقوقدان یارارلانماق اوچون نئچه اؤیره تیم دوزه نی یارانیب دیر: ۱- مرکزی ۲- یاری مرکزی و ۳- مرکزی اولمایان

ایکینجی و اوچونجو دوزه ن تملینده بیر اؤلکه ده چئشیتلی دیلر و سوی لار اولدوغو اوچون، اوخول کیتاب لاری دا چئشیتلی اولور و نئچه دیلده و هر بؤلگه نین هاوا اؤزه للیگی، کولتور و فولکلورون باغلی کیتابلار یازیلیر و ویلایت لرین بو آنادا آللری آچیق دیر. اؤرنک اوچون ژاپونون اؤیره تیم دوزه نی یاری مرکزی و آمریکانین اؤیره تیم دوزه نی مرکزی اولمایان دیر.

اما ۲۱ جی عصرده اولاراق، ایران دا چئشیتلی میللت لر یاشارکن اؤیره تیم دوزه نی هله ده مرکزی شکلینده دیر و میللت لر هامیسی دیشیک کولتور، جغرافی و دیله ییه دورسالار دا بیر کتابی اوخویوب و بیر شکیلده اؤیره تیم گؤرورلر!! آیدین دیر بو اؤیره تیم دوزه نی چوخلارین دوغال حاقلارین تاپدالاییر. آرتیرمالیق بیر اؤلکه ده ایکینجی و یا اوچونجو اؤیره تیم دوزه نین ایشله دیلمه سی و یا نئچه دیلین رسمی اولماسی، او اؤلکه نین بوتونلوک جغرافیاسی نین پارچالانماسی آنلامیندا دئییل (نئجه کی چوخلو اؤلکه لر بئله یؤنتیلیر) بلکه تکجه او اؤلکه ده یاشایان اینسانلارین برابر حقوقدان یارارلانماغین و دئولتین عدالتین گؤستریر...

سیزجه، اؤیره تیم دوزه نین دیشیلمه سی یئری بوش گؤرونمه بیرمی!!!؟

ای بیزی یوخدان یارادان تانری میز
سن بیزه لطفونله عنایت ائیله
بیزلری دوزگون یولا و ایش لره
قدرت ذاتینله هدایت ائیله
وئر بیزه توفیق کی تحصیل ائده ک
علم و ادبله بیزه زینت ائیله
خدمت ائده ک بیز آنامیز یوردونا
سن ده اونی حفظ و حمایت ائیله
پاک فکیر، آیدین اوره ک، ساغ بدن
بیزلره شانونله کرامت ائیله

زومار آیی نین سون گئجه سی سونای آدلانیر.
 بو گون آذربایجاندا سئوگیلی لر گونو سایلییر. بو
 گونده میتولوژیک سئوگیلی لر (آی لا گونش)
 گون باتان چاغی بیر-بیرلری ایله گؤروشورلر و
 بو قیسا گؤروش ده آی لا گونشین بیر ایلیک
 اؤزلمی سونا چاتیر و بو ایکی سئوگیلی بیر آن
 اولسون، بئله حسرت گئدیریلر. بو اولای دا
 سمبلیک اولراق آذربایجاندا سئوگیلی لر گونو
 آدلانیب و عزیز سایلیب دیر. کئچمیش ده بو
 گون ده اؤزل توره ن لر کئچیریلر دیر. کندلرده
 هرکس اؤزل بیر سس لرله کی اونا «آواوا»
 دئییردیلر بیربیرلرینی سسله ییب کندین
 میدانینا ییغیشاردیلر، اوردا یئمک لر
 پیشیریلیب، اویونلار اویناناردی، سئوگیلی لر
 بیربیرلرینه تۇحفه وئردیلر. سونای آذربایجان
 خالقینا عایید اولان بیر گله نک اولراق بیزیم
 کولتوروموزون زنگین لیگین گؤستریر و داها
 آرتیق اورک لره یاتیر.
 باشقا آیرینتی اوچون ناصر منظوری نین آواوا
 کیتابین اوخوماق اولار.

هادی پناهی

بین مردم ارومیه اعلام کرد که طرح نجات این دریاچه اولین برنامه دولت وی خواهد بود که البته با انتخاب وی نیز اولین طرحی که در دولت بررسی گردید طرح نجات این دریاچه شور بخت بود. در این بین انتخاب دکتر معصومه ابتکار به عنوان معاونت رئیس جمهور و رئیس سازمان محیط زیست که در دومین روز شروع به کار در این پست با سفر به ارومیه و بررسی اوضاع از نزدیک، امیدها را در دل مردم برای احیا و نجات دریاچه زنده کرد. باید گفت؛ آذربایجان آنقدر مشکل دارد که گفتن از همه آنها انسان را ناخودآگاه زیاده طلب نشان می دهد اما برای حل بحران موجود در شور بخت ترین دریاچه دنیا باید به آن به عنوان یک موضوع ملی نگریسته شود تا بتوان برای آن راه حل مناسبی پیدا کرد.

حال که بادهای شدید پاییزی در منطقه شروع شده پدیده ای تازه و نامأنوسی در برابر دیدگان مردم قرار گرفته است و آن گرد و غبار همراه با نمک است که تهدیدی بسیار جدی برای حیات مردم منطقه است اما احیا و نجات دومین دریاچه شور جهان از جهات گوناگون قابل بررسی است که در زیر بدان ها اشاره خواهد شد.

دریاچه ارومیه و محیط زیست:

خشک شدن دریاچه ارومیه به گواه کارشناسان محیط زیست تأثیرات مخربی بر اکوسیستم منطقه و حتی نیمه غربی و شمالی کشور خواهد داشت. پخش شدن ریز گردهای حاوی نمک به همراه بادهای شدید پاییزی یکی از مهمترین دلایل تبدیل خاک های سرسبز آذربایجان به شوره زار و در نتیجه نابودی هزاران هکتار زمین کشاورزی حاصل خیز و زر خیز و به تبع آن نابودی میلیون ها تن مواد غذایی استراتژیک از جمله گندم در کشور خواهد شد. از سوی دیگر خشک شدن دریاچه باعث نابودی هزاران

سالها قبل بود که فعالین محیط زیست از احتمال خشک شدن دریاچه ای گفتند که دومین دریاچه شور جهان بود و نگین آذربایجان و پناهگاهی امن برای فلامینگوها و درناها. از آن زمان نشانه های لازم از سوی فعالین محیط زیست یک به یک شمرده می شد. سد سازی های بی رویه در حوزه آبخیز دریاچه، عدم حمایت از مکانیزه کردن کشاورزی سنتی منطقه و در کنار آن کاهش نزولات آسمانی همه و همه دلایل مکفی بود که مسئولان را به خود آورد که آینده را ببینند اما زهی خیال باطل که سیاست ورزی، عدم مطالعه کافی و جامع در امر سد سازی و پز دادن در مراسم افتتاح سد های مختلف و اجرای کاملا مدرن پروژه ی راه میان گذر و ... باعث گردید تا این روزها از دریاچه پر آب ارومیه کویری بیش به جا نماند. نگین آذربایجان به کما رفته و حال همه به فکر احیا آن افتاده اند اما هنوز هیچ اقدام عملی سازنده ای صورت نگرفته است. این آش آنقدر در دوران « دولت بهار » شور شد که دکتر محمود احمدی نژاد در ارومیه اعلام کرد که این دریاچه هر ۵۰۰ سال یکبار خود به خود خشک می شود و عملا تمام مسئولیت سوء مدیریت ها را از گردن خود و کابینه اش باز کرد تا آنکه دیگر کاسه صبر مردم بعد از مشاهده بی تفاوتی دولت و همچنین عدم رای نمایندگان مجلس به طرح دو فوریتی نجات دریاچه ارومیه در مجلس هشتم سرریز گردید و منجر به اعتراضات مردمی شد. مع الوصف با پایان ۸ سال دولت محمود احمدی نژاد و شروع تبلیغات انتخاباتی یکی از موضوعاتی که در برنامه های اصلی برخی کاندیداها دیده شد نجات و احیا نگین آذربایجان بود. دکتر روحانی در کمپین تبلیغاتی خود در

پرنده مهاجر و همچنین حیوانات ساکن در جزایر ارومیه مانند آهو ها نیز خواهد گردید.

دریاچه ارومیه و اقتصاد:

نگین آذربایجان را به واقع می توان یکی از بزرگترین ثروت های ملی و در عین حال بزرگترین تهدید اقتصاد در منطقه دانست و این که شور ترین دریاچه ایران چه سرنوشتی را برای کشور رقم زند در اختیار ما است. صنعت پرورش آرتیمیا در این دریاچه که می تواند با توجه به صنعت رو به رشد تولید آبیان در کشور در آمدی ۱۰ میلیارد دلاری به همراه داشته باشد، با خشک شدن دریاچه ارومیه نابود گردیده و کشور را مجبور به واردات غذای آبیان از چین و آمریکا گردانده است.

همچنین این دریاچه پر آب سابق که سال ها پذیرای هزاران گردشگر از اقصی نقاط کشور بود و محل درآمدی برای مردم که با خشک شدن آن، هم هتل ها از مسافران دریا خالی گشته اند و هم بازار رونقی را که از مسافران داشت نیز از دست داده است، حال آنکه چند صد کیلومتر آن طرف تر و در کشور همسایه ترکیه گردشگری و توریسم از منابع اقتصادی مهم آن کشور به حساب می آید.

دریاچه ارومیه و توریسم درمانی:

توریسم درمانی مساله ای است که در سالهای اخیر در کشور

و در بین کارشناسان عرصه پزشکی مطرح شده است و از مهمترین نکاتی که در مورد دریاچه ارومیه مغفول مانده، خاصیت درمانی لجن های سواحل دریاچه است که برای درمان روماتیسم و انواع دردهای عضلانی مفید می باشد. دریاچه ارومیه با توجه به موقعیت ژئوپولتیک استان های آذربایجان غربی و شرقی که با کشورهای متعدد هم مرز می باشد در راستای اجرای طرح توریسم درمانی و درآمد زایی گزینه ای بی بدیل برای کشور است.

دریاچه ارومیه و تهدید حیات میلیون ها انسان:

امروز دیگر آرتیمیا و گردشگری در اولویت نیست، مهمترین بحث حیات و جان انسانها است که مورد تهدید واقع شده است. دریاچه پر آب سابق که مایه آرامش مردم بود امروز تبدیل به شوره زار و بلای جان آنها گردیده است. به گواه کارشناسان بهداشتی و پزشکی ریزگردهای پخش شده مقدمه ای بر شروع انواع بیماریهای پوستی و تنفسی در منطقه و همچنین تغییرات اکولوژیکی نیز باعث کوچ میلیون ها انسان از خانه و کاشانه شان است. عزمی جدی و همدلی تمام دستگاهها از هیئت دولت تا نمایندگان مجلس و البته مردم گام های لرزان در زمینه نجات دریاچه را محکم خواهد کرد تا دوباره شاهد بازگشت فلامینگوها، مسافران و البته روح زندگی و لبخند شادی بر لبان مردم باشیم.

اورمو گۈلو

آذربايجانين قورو چۈلويم

اورمو گۈلويم سانكى اۈلويم

كىمين بالاسى كىمين دۈلويم

دنيذرلر ايچره يىتيم قالميشام

اورمو گۈلويم سانكى اۈلويم

چاتلاق چاتلام بۈلوک بۈلويم

قورولانديريب چۈل آدلانميشام

دنيذر بارانيب گۈل آدلانميشام

گنديب قيزليغيم دول آدلانميشام

اۈلموش دنيذر تک بو گون اۈلموشم

اورمو گۈلويم سانكى اۈلويم

آذربايجانين سوسوز چۈلويم

هاردا آجى چاي هاردا نهنديم

هاردا ساوالان هاردا سهنديم

هاردا ماراغا هاردا مرنديم

بالا چاغيرار داردا اناسين

اورمو گۈلويم سانكى اۈلويم

آذربايجانين اوزون چۈلويم

جانيم چيخيدير گۈزوم قالييدير

سويوم قورويوب دوزوم قالييدير

دوزوم گنديدیر توزوم قالييدير

او گون گۈزومون قاباغيندادير

اورمو گۈلويم سانكى اۈلويم

اودلار بوردونون اوجاق کولويم

حسين شيرى

ساراي

يول اوزاقدير

گۈروشوموز زنجيرلرين آراسيندا

سن دوستاقين او تاييندا

من دوستاقين بو تاييندا

ال اوزاقيب زنجيرلرى قيراجام

يا دا سنسيز بولوت كيمي ياغاجام

ح.ا (دنيذر)

تورکجه - فارسجا سۆزلوک

اۆزه ل / اۆزه للیک: ویژه، مخصوص /
ویژگی، خصوصیت
اؤیره تیم و ائییتیم: آموزش و
پرورش
اؤنملی: بارزش، مهم
اؤزلم: اشتیاق
اویقارلیق: تمدن
اولوسلار آراسی: بین المللی
پسیخولوگ: روانشناس
پارلاق: درخشان
سوی: نژاد
سوسیولوگ: جامعه شناس
سوروا / سورون: سوال، پرسش /
مسئله، مشکل
تمل: اساس
توره ن: مراسم
توپلوم / توپلومسال: جامعه /
اجتماعی
یارارانماق: بهره مند شدن

دوغال: طبیعی
دویغو: احساس
دوزه ن: سیستم، نظام
ائنگی: اثر
ائشیت: برابر، مساوی
گله نک: عنعنہ، رسم
گرکن قوشول: شرط لازم
گورونوش / گورونتو: ظهور / پدیده
گۆره نک لر: آداب و رسوم
هاوا اۆزه للیگی: اقلیم
ایتگی / ایتگین: ضایعه / گمنام
ایلگی: ارتباط، رابطه، علاقه
کۆک: ریشه
کیملیگ: هویت
کولتور: فرهنگ
کوبوک: جام
میتولوژیک: اسطوره ایی
اوخول: مدرسه
یؤنتیلیر: اداره می شود
زومار آیی: ماه شهریور

آق دنیز: مدیترانه
آنا ارکیل: مادر سالاری
آتا ارکیل: پدر سالاری
آلقیش: دعا، تشویق
آراشدیرما: پژوهش، تحقیق
آنلام: معنی
آنلابیش: مفهوم، تفکر
آرخا: پشت
آرتیق / آرتیملی: اضافه / حاصلخیز
آلان: حوزه، ساحه
آیرینتی: جزئیات
آرخئولوگ: باستان شناس
بؤلگه: منطقه
بئشیک: گهواره
باشاری: دستاورد، موفقیت
بلیرتی: نشانه
چاغ / چاغداش: زمان، عصر / معاصر
چئشیتلی: مختلف
چالقی: موسیقی
دوغو: مشرق
یاری مرکزی: نیمه متمرکز

سرب: سرب یک فلز با رنگ های آبی کم رنگ، نقره ای و خاکستری است که وقتی به تازگی برش خورده باشد جلادار و براق است و فشار تبخیر حدود صفر میلی متر جیوه دارد.

واحد قارقویونلو

مواجهه با سرب در صنعت: در سال های اخیر افزایش آگاهی های عمومی نگرانی های خاصی در مورد وجود سرب در هوا، آب، خاک و همچنین منابع صنعتی کنترل نشده، بوجود آورده است. مواجهه شغلی با سرب ممکن است در صنایع تولید رنگ، چاپ، ذوب سرب، باتری سازی، تانکر سازی، لوله سازی، کوزه گری و نیز پوشیدن لباسهای محافظ در برابر اشعه رادیو گرافی و اتمی و در کار با فولاد و دیگر فلزات و سنگ های معدنی بوجود آید.

اثرات فیزیولوژیکی:

اثرات حاد: ایجاد توهم، هذیان، اختلال حافظه و تحریک پذیری از علایم مسمومیت حاد با سرب هستند. بیماران گاهی اوقات دچار تشنج و یا سایر علائم نظیر افزایش فشار داخل جمجمه نیز می شوند. کولیت حاصل از مواجهه با سرب یکی از علایم حاد مسمومیت با سرب است. مسمومیت با سرب در بالغین معمولاً در نتیجه استنشاق بخار و گرد و غبار ایجاد می شود.

اثرات مزمن: شایع ترین اثرات مواجهه بیش از حد با سرب شکایات مبهم گوارشی و عصبی هستند. سرب جذب شده، بسیاری از سیستم های آنزیمی را با مشکل مواجهه می کند. هیپرتانسیون، کاهش شنوایی، نازایی در مردان، عوارض تناسلی در زنان، نارسایی کلیوی، آنمی و آنسفالوپاتی، همگی ممکن است دیده شوند. مطالعات اخیر نشان داده است که مسمومیت با سرب در کودکان در رشد آنان اختلال ایجاد می کند و باعث تجمع سرب در استخوان ها نیز می شود که می تواند سلامتی کودکان را در آینده به خطر اندازد.

در دنیای مدرن امروزی و به تناسب صنعتی شدن جوامع، آلاینده های شیمیایی و به عبارتی ترکیبات شیمیایی موجود در محیط که در مقادیر اندک روی اندام های بدن تاثیر می گذارند، نقش عمده ای را در بروز بیماری های بازپدید و نو پدید ایفا می کنند. کشورهای در حال توسعه در مقایسه با کشورهای توسعه یافته در سطح وسیع تری با مشکلات و عوارض ناشی از فعالیت های صنعتی مواجه هستند. در ایران نیز بر اساس آمار موجود بیش از ۴۰ درصد کارگران کشور در معرض عوامل زیان آور شیمیایی، فیزیکی، بیولوژیکی و ارگونومیکی محیط کار قرار دارند و این نشان از عدم رعایت اصول اقتصادی و بهداشتی در پیشرفت صنعت کشور است.

حال می خواهیم به سراغ سرب به عنوان یکی از آلاینده های صنعتی که اخیراً بحث روز مردم زنجان بود برویم و تاثیر آن را بر سلامت انسان بررسی بکنیم. کارخانه سرب_ روی زنجان در شعاع ۷ کیلومتری (حداقل فاصله کارخانه ها با شهر شعاع ۳۰ کیلومتری می باشد) این شهر بر روی مسیر بستر آب های زیرزمینی و جریان های هوا که به طرف شهر می باشد واقع شده است و شواهد حاکی از دفع غیر اصولی فاضلاب کارخانه و انباشته شدن آلاینده ها در یک مکان نزدیک رودخانه و در نتیجه آلوده شدن آب منطقه دارد. علاوه بر آلودگی آب، انتقال سرب از طریق هوا و تنفس و همچنین پوست، سلامت ساکنان منطقه را تهدید می کند و نیز با آلودگی آب و خاک منطقه می تواند محصولات کشاورزی را نیز تحت تاثیر قرار دهد.

عوارض تولید مثلی:

یه گروه کنترل جذب می کردند. یکی از حساس ترین معیارهای مسمومیت اندام های تناسلی با سرب، مرگ زود رس جنین است. توزیع و جذب سرب در جنین به حدی است که در پایان دوره ۳ ماهه می توان آن را در مغز جنین اندازه گیری نمود. مهارت های تکلمی آسیب پذیری ویژه ای دارند و بحرانی ترین دوره جهت اثرات سوء سرب در قدرت تکلم، سن ۲ سالگی است. وجود سرب در شیر مادرانی که در معرض تماس با سرب هستند به اثبات رسیده است. جذب سرب در کودکان و نوزادان به خاطر نارس بودن سد (خونی- مغزی) به طور موثری بیشتر از بزرگسالان است.

سرطان زایی:

Zelikoff و همکارانش در سال ۱۹۸۸ برخی از ترکیبات سرب بخصوص سولفید و نیترات سرب را با تزریق به سلولهای ها مستر به عنوان موثرترین معرفی کردند. مطالعات دیگر توسط محققان به این نتایج منتج شد که سرب با سرطان ریه و کلیه مرتبط است.

علاوه بر موارد گفته شده مسمومیت با سرب عوارض گوارشی، قلبی _ عروقی، استخوانی و ... را نیز به همراه دارد.

بنابر اهمیت موضوع، نیاز به اتخاذ برنامه های صحیح اقتصادی در استفاده از منابع طبیعی به منظور پیشرفت صنعت کشور و مطالعه همه جانبه در انتخاب محل احداث کارخانجات و نیز دفع صحیح و بهداشتی فاضلاب صنعتی جهت تامین سلامت عمومی ضروری است.

سرب با صدمه زدن به ماده ژنتیکی منجر به ناتوانی در تقسیم سلولی و مرگ می شود. چندین مطالعه نگرانی هایی را در مورد اثرات سرب بر سیستم تولید مثل زنان مطرح کرده اند. شیوع بیشتر سقط خود به خودی در بین زنان ساکن در نزدیک کارخانه سرب دیده شده است. در یک مطالعه آینده نگر در دو گروه زنان در دو شهر متفاوت که یکی در زنجان و دیگری در مشهد بود، تفاوت قابل ملاحظه ای در میزان سقط خود به خودی مشاهده شد که در گروه زنان زنجان بیشتر بود. مواجهه با سرب منجر به کاهش لقاح و تخمک گذاری می شود و همچنین رابطه معکوسی بین غلظت سرب در خون و شمار کلی اسپرم ها و غلظت اسپرم وجود دارد.

عوارض سیستم عصبی: سرب باعث آسیب به سیستم اعصاب مرکزی و محیطی می شود. مسمومیت با سرب اثرات رفتاری دارد و در حال حاضر نورو توکسیسیته سرب نیز تایید شده است. بر اساس مطالعات انجام شده تماس مزمن و طولانی مدت با سرب باعث ایجاد اختلال و کاهش بهره هوشی کودکان می شود. سرب در افراد بالغ باعث ایجاد نوروپاتی محیطی می شود. در این بیماری آکسونهای حرکتی نسبت به اعصاب حسی بیشتر آسیب می بینند و رفلکس های تاندونی از بین می روند. فلج رادیال، افتادگی مچ دست و پا و همچنین بی اشتها، کاهش وزن و آمی از علائم سیستمیک این بیماری می باشد.

عوارض کلیوی:

تماس مزمن با سرب ممکن است منجر به نفریت بینابینی شود. نفروپاتی ناشی از سرب یک بیماری کلیوی برگشت ناپذیر است که به دنبال مواجهه طولانی مدت با سرب ایجاد می شود.

تغذیه و تاثیر سرب بر رشد و نمو جنین و کودک: مطالعات نشان داده اند که تغذیه، مسمومیت با سرب را تحت تاثیر قرار می دهد. در یک آزمایش موش هایی که در آب آشامیدنی آن ها سرب وجود داشت و رژیم غذایی کم کلسیم دریافت می کردند میزان بیشتری از سرب را نسبت

تایماجالار:

۱. من گنده رم او گندر، گونشده منی ایزلر؟
۲. نه یئرده دی نه گۆرده حلقه ووروب بیر یئرده؟
۳. آی گندر آدام ایله
بیر خونچا بادام ایله
نه دیلی وار نه آغزی
دانیشار آدام ایله؟

بایاتیلار:

اولدوز کیمی آخاندا
یاندیراندا یاخاندا
نه اولار بیر گوله سن
من اوزونه باخاندا

***

عزیزیه م ، گول باغدا
بولبول باغدا ، گول باغدا
سنسیز باغا گیرمه رم
خزل اولسا گول باغدا

آتا بابا سۆزلری:

- ✓ بیر بیلندن قورخ، بیر بیلمزدن
- ✓ بیرلیک اولمایان یئرده دیریلیک
اولماز
- ✓ بیزه چاتدی، دیریمان یاتدی
- ✓ چوخ بیلن چوخ چکر
- ✓ آدام تایین تاپماسا، گونو آخ واینان
کئچر
- ✓ تامارزیدان کس وئر دادانا

تایماجالارین جاوابی:

۱. مغانچ
۲. لجه
۳. بلیت

استفاده شده است و در شماره های مختلف کتابهای دیگر موجود در این زمینه را برای آشنایی و استفاده دانشجویان معرفی خواهیم نمود. امید است بتوانیم دانشجویان علاقه مند به یادگیری علمی و آکادمیک زبان مادری و دیگر هموطنان علاقه به شناخت و یادگیری زبان ترکی را در این مسیر، هر چند اندک راهنمایی کرده باشیم.

- واج های ترکی (حروف)

برای هر فراگیر لازم است که واج های ترکی اعم از صامت و مصوت را بشناسد. در کل میتوان گفت که صامت ها همیشه و در هر زبانی بیشتر از مصوتها هستند. زبان عربی و فارسی هر کدام دارای شش مصوت (- ، - ، - ، - ، - ، -) و فارسی هر کدام دارای شش مصوت (- ، - ، - ، - ، - ، -) هستند. اما زبان ترکی علاوه بر این ها ۳ مصوت اختصاصی (I-Ü-Ö) هم دارد. لازم به ذکر است که مصوت هایی شبیه به ۳ مصوت آخری در زبانهای فرانسوی، آلمانی و برخی زبانهای اروپایی وجود دارد.

جدول شماره ۱- صامت های ترکی

ردیف	صامت	samit	ردیف	صامت	samit
۱	ب	B-b	۱۳	غ	Ğ-ğ
۲	پ	P-p	۱۴	ف	F-f
۳	ت	T-t	۱۵	ق	Q-q
۴	ج	C-c	۱۶	ک	K-k
۵	چ	Ç-ç	۱۷	گ	G-g
۶	خ	X-x	۱۸	ل	L-l
۷	د	D-d	۱۹	م	M-m
۸	ر	R-r	۲۰	ن	N-n
۹	ز،ض،ظ	Z-z	۲۱	و	V-v
۱۰	ژ	J-j	۲۲	ه،ح	H-h
۱۱	س،ث،ص	S-s	۲۳	ی	Y-y
۱۲	ش	Ş-ş			

مجید عنایتی

ما زبان دیگران را می آموزیم تا زبان مادری خود را بهتر بشناسیم. " یوهانگ ولوکانگ گوته "

... ادامه بحث پیشین

زبانهای پیوندی یا التصافی به دو گروه تقسیم می شوند. الف) پیش افزوده ای (پیشوند) ب) پی افزوده ای (پسوند) که بزرگترین شاخه زبانهای اورال_آلتایی است و به گروه های اصلی زیر تقسیم می شود .

- ۱- گروه نیین اوگور ۲- گروه ساموئی ۳- گروه مغولی
- ۴- گروه تونقوزی ۵- گروه ترکی

گروه ترکی شامل ۲۸ لهجه ی اصلی می باشد که چند نمونه به شرح زیر آورده می شود. (شامل ترکی باشقوردی، قرغیزی، قازاقی، سکایی، چوواشی، اوزبکی، اویغوری، آذری یا آذربایجانی ، عثمانی، ترکمنی و...)

- زبان ترکی آذربایجانی :

زبان ترکی آذربایجانی یکی از زبانهای گروه ترکی شاخه اورال_آلتایی زبانهای التصافی جهان است که در ایران و قفقاز به عنوان زبان بومی و در بسیاری از نقاط جهان به مثابه زبان مهاجر رایج است و نزدیک ۵۰ میلیون نفر به این زبان تکلم می کنند.

زبان ترکی آذربایجانی، زبان کوتاه آوای التصافی موزون و دارای آوایی موزیکال ذاتی است. واکها در این زبان به دو گروه ثقیل و خفیف تقسیم میشوند و این، ناشی از قانون بزرگ هماهنگ آوایی در آن است. پیش از انقلاب اسلامی، برخی از سیاسی کاران رژیم، (منجمله کسروی با نظریه مجعول و مردود خود) تحت پوشش پژوهش، سوء قصدهایی به کیان این زبان مرتکب شدند، ولی پس از انقلاب آثار با ارزش و تحقیقات قابل اعتنایی در باب تاریخ و کیفیت ساختار و روند شکل گیری آن پدید آمد که چندین مورد از این موارد به عنوان منبع برای این مطالب

۱. مطالعه ساختار نحوی زبان ترکی از دیگاهرده شناسی / حسین خوش باطن (بامقدمه پرفسور صدیق)
۲. بئله اخو بئله یاز (نگاهی تازه به گرامر و شیوه نگارش زبان ترکی / علی محمد بیانی)
۳. تحلیل زبان ترکی آذربایجانی به طریق ریاضی / حسین حق پرست قرا ملکی

ردیف	مصوت	مثال	Səsli
۱	آ-ا	آنا - آدام	A-a
۲	آ-ه	آل - ننه	Ə-l- Nənə
۳	آئ-ئ	قیزیل-میخ	Qızıl-Mix
۴	ای-ی	ایل-بیز	İ-l - Biz
۵	ای-ئ	ائل-سئوگی	El-Sevgi
۶	او-و	قوش-اولدوز	Quş-Ulduz
۷	او-و	اون-یولداش	On-Yolaş
۸	او-ؤ	گؤزه ل-اؤز	Gözəl - öz
۹	او-ؤ	اوزوک-یوز	Üzük - Yüz

شناخت دقیق مصوت های نه گانه ی ترکی، نمایی کلی از این زبان ترسیم می کند که هم اعجاز آور است و هم راه گشا. مصوت های ترکی از دو منظر و از هر منظر به دو گروه تقسیم می شوند که این نوع تقسیم بندی و این ویژگی مصوت ها، پایه اصلی ویژگی طلایی زبان ترکی یعنی قانون هماهنگی اصوات (سس اویقونلوغو) خصوصاً در زبان ترکی آذربایجانی است.

۱- دسته بندی از منظر شکل تلفظ لبی:

A) مصوت های راست یا دوداق لانمایان (آچیق مصوت لر): A(آ)، Ə(ا)، E(ای)، ا(ای)، ا(ای)

B) مصوت های گرد یا دوداق لانان (یووارلاق مصوت لر): O(او)، Ö(او)، U(او)، Ü(او)

۲- دسته بندی از منظر شکل تلفظ حنجره ای:

A) مصوت های پسین (قالین): A(آ)، ا(ای)، O(او)، U(او)

B) مصوت های پیشین (اینجه): Ə(ا)، E(ای)، ا(ای)، Ö(او)، Ü(او)

در شماره بعد بحث مان را درباره زبان ترکی (با تکیه بیشتر بر ترکی آذربایجانی) با بحث قانون هماهنگی اصوات طلایی ترین قانون زبان ترکی ادامه خواهیم داد.

هانسی تورپاغا؟

من آغیر بیر یوکم،
بو یولسوز کوچه نین بئلینده.
هارا بیز گئدیریک گؤزه سن؟
من سینیق بیر قولام
نه اوچون آمانسیز ایشله دیر منی،
آریق بارماقلاریملا...

من تابوت دئیلم
ایچریمده کی میخلانان دیری دیر.
ایچیمده هر لحظه مین اورک دیریلیر.
هانسی تورپاغا قویلا یا بیله جک سیز منی؟
بو یولسوز کوچه نین بئلینده گئدرک،
هانسی تورپاغا قویلا یا بیلر سیز،
هانسی تورپاغا،
قویلا یا بیله جک سیز منی؟
ع-ن (اوختای)

آراز چاپى نىن گونئىيىندە دە، ايلك اوقارلىق لارين اولدوغونا بليرتى لار وار. «قره داغ» ماحالىندا تاپيلمىش ساخسى، شكىل و داش يازىلار، بو بۇلگه ده نئچه مين ايل ميلاددان اۇنجه توپلومسال ياشام و ايلك اوقارلىغىن باشلانىشىن گۇستىرىر. محمد حافظ زاده جىناپ لارى، اۇز آراشدىرماسىندا ايلك اوقارلىق بليرتى لرىن قره داغ دا تاپاركن، «قره داغ خاستگاه تمدن اوليه انسان» آدلى كتاب يازىر.

آذربايجانا، دوغال اِكولوژوسو اولدوغونا گۇره، اكينچىلىك و حئىوانچىلىق اِغلاباتان باشلانىش يىرى آد وئىرىر. لر. اكينچىلىك و حئىوانچىلىق يىرى نىن باشلانىشىنا باغلى دكتر محمد تقى سياهپوش بئله دئىير: بو يىرده توپلومسال ياشام گۇستىرلركن، اونا گركن قوشول، اكينچىلىك و حئىوانچىلىق اۇنجه دن اولمالى دىر.

آذربايجانين اوقارلىق لاريندان نئچه مين ايللىك كتيبه و داش يازىلار بىزلره يادگار قالىب. ورزقانين «سقين دل» كتيبه سىنده و اوردا تاپيلمىش ساخسى لاردا، اورارتو ائلىنه باغلى اولان ۹-۷ يوز ايل ميلاددان اۇنجه قورولان اوقارلىق بليرتى لرى وار. قوشا داش ماحالىندا يىرله شن «سونگون داش شكىل» لرى، ۱۲ مين ايللىك نئچه حئىوان و اينسان شكىل لرى دىرلر. آذربايجاندا قورولان اوقارلىق لار اَليله ۲ مين ايل ميلاددان اۇنجه دوزَه لن ساخسى لار و حسنلو تپه سىنده تاپىلان ۳۷۰۰ ايللىك قىزىل كوبوك (kubok) ايندىسه دونيانين موزه لرىنده گۇزه چارپىرلار.

"هر ميللت حاياتينا داوام وئرمك اوچون آنا دىلين دن سونرا اۇز تارىخىنى بيلمه لىدير."

آذربايجانى دوغو دونيانين ين قاپى سى آدلاندىرىب لار و بو سۇز بو بۇلگه نىن اۇنمين گۇستىرىر. آذربايجان، آق دنيز و آفريقانين قوزئىيى ايله بىرلىكدە بشرىن ايلك بابالارينين ياشام يىرى آدلانىب و بو بۇلگه لردە اينسانين ياشامى توپلومسال شكىلدە فورمالانىب دىر. اكينچىلىك له حئىوانچىلىق بو يىرده باشلانىب و توپلوم، آنا اركىل دن آتا اركىله چئورىلىب دىر. آذربايجان زرتشت پىغمبر نىن گۇرونوش يىرى دىر. بونلاردان باشقا، بشرىن آن بۇيوك كشفياتىندان بىرى و اونون ياشامىندا چوخ ائنگى سى اولان، بو بۇلگه ده كشف اولان «اود» دور؛ بونا گۇره ايندى ده آذربايجان ناغىل لارىندا «اود» و «اوجاق» مقدس دىرلر.

آرخئولوگ لارين آذربايجان دا آراشدىرمالارينين ان اۇنملى باشارىسى آراز چاپى نىن قوزئىيىندە «آزىخ» آدلى كۇهولون تاپيلماسى دىر. ۱۹۶۹ ونجو ايلده اينسان نىن انگ سوموگو بو كۇهولده تاپىلدى و ۵ اينجى دونيالىق اثرى آديله ثبت اولدو. «آزىخ انسان» يا «آزىخ آنتروپ» بشرىن لاپ اسكى اوقارلىق قوران لارىندانى و آرخئولوگ لار ورىندن «قوروچاى اوقارلىغى» آدلاندىرىلىب. آزىخ اينسانلارين قوردوغو ايلكىن توپلومسال ياشام بو كۇهول لردە "پاله ئوليت" چاغىنا قايىدىر. آزىخ ساكىن لرى، احتياج لارىنا باغلى، كىچىك توپلومسال تشكىلات لار قوروب، گئىندىكجه نئچه ائل و طايفالار بۇلونوب و دمير، اود و ... كشف اولوب، اوتوراق حايات باشلانىشركن دئولت لر و حكومت لر قوروب لار.

بو تۆلۆكده، آزیخ، قره داغ و باشقا یئرلرده آد آپاردیغیمیز
ساخسی، شکیل و داش یازیلاری آذربایجان خالقى نین هونر،
چالقى و معمارلیغینی گۆستررکن، آذربایجاندا تاریخ، بیلیم و
هونرین نئچه مین ایلیک اولدوغو کۆکون و بو بؤلگه نین
بوخاری قیدمتین یئتیریر.

سقین دل کتیبه سی

حاضیرلایان: جلیل کاردان

قایناق:

سیری در تاریخ آذربایجان / صمد سرداری نیا

قره داغ خاستگاه تمدن اولیه انسان / محمد حافظ زاده

بو قیزین بارماقلاری

آخ، بو قیزین بارماق لاری
بارماق لاریما دیمه دی.
اوره بیم آغرییان گئجه
گلیب قاپیمی دؤیمه دی.

آخ، بو قیزین بارماق لاری
بیر مکتوب یازارمی گؤرن؟
بیر گون ائشیتسه اولموشم،
قبریمی قازارمی گؤرن؟

آخ، بو قیزین بارماق لاری
بیر اوزوک تاخدی بئلینه.
قیز ایدی، دینه بیلمه دیم،
ایندی نه دئییم گلینه!؟

آخ، بو قیزین بارماق لاری
اوزون اوزون بارماق لاری،
دؤیمه دی، آنا، دؤیمه دی
قاپیمیزی بارماق لاری...
رامیز رۇشن

نه تنها به منظور افزایش درآمد خانوارها بلکه به منظور به حداکثر رساندن مخاطراتی چون فقدان امنیت، بیمه و کاستی‌های بازار و ... صورت می‌گیرد. از جمله نیروهای دافعه در مناطق مهاجر فرست عدم وجود فرصت‌های شغلی و نرخ بالای بیکاری در این مناطق است. کمترین نرخ بیکاری در بین سالهای ۱۳۸۵ - ۱۳۷۵ در استانهای یزد، قم، خراسان رضوی، تهران و سمنان مشاهده می‌گردد.

نرخ بیکاری	موازنه مهاجرت (مهاجرپذیری - مهاجرفرستی)	نام استان
۹/۶٪	۰/۴ -	آذربایجان شرقی
۸/۹٪	۰/۹ -	آذربایجان غربی
۱۱/۴٪	۴/۵ -	اردبیل
۹/۴٪	۱/۷ -	زنجان
۸/۴٪	۴/۶ +	تهران
۱۰/۵٪	۱/۵ +	اصفهان
۸/۴٪	۱/۴ +	سمنان
۷/۹٪	۴/۰ +	یزد
۸/۲٪	۰/۶ +	خراسان رضوی

مهاجرت با مقاصد اقتصادی دارای عواقبی می‌باشد که شاید از چشم پنهان بماند ولی بسار حائز اهمیت می‌باشند. از جمله پیامدهای مهاجرت می‌توان به ۱- پیری جمعیت مبدا و جوانی جمعیت در حاشیه مقصد ۲- توزیع نامتناسب جنسیت در مبدا و مقصد ۳- پیامدهای اجتماعی و فرهنگی و ... اشاره کرد.

هنگامی که یک فرد مهاجر در معرض ایده‌های فرهنگی _ اجتماعی محیط جدید قرار می‌گیرد در صورتی که قادر نباشد راه حل مناسبی در برابر استرس و فشارها پیدا کند و یا نتواند معنا و مفهومی روشن برای کنار آمدن با تغییرات در خود بوجود آورد ممکن است دچار آشفتگی هویتی، از

از جمله مسائلی که در ایران بایستی مورد توجه مسئولان قرار گیرد رشد جمعیتی غیر طبیعی و روز افزون برخی از شهرها می‌باشد که به نوعی بیانگر برخی مسائل در درون خود می‌باشد. رشد جمعیتی کلان شهرهایی از جمله کرج، اصفهان و مشهد با ۳/۹۵ درصد رشد، نشان از فرآیند تجمع و تمرکز نا متوازن جمعیتی در نظام اسکان جمعیت است. جمعیت شناسان از این مسئله بعنوان نظام "نخست - شهری" یاد می‌کنند که بیانگر این واقعیت است که یک یا چند شهر خاص از لحاظ اندازه، رشد و درجه تاثیرگذاری بر بقیه شهرها تسلط داشته و در واقع این شهرها بعنوان پمپ مکنده و انباشت کننده سرمایه مادی و انسانی در نقاط مختلف بشمار می‌روند و باعث افزایش نابرابری منطقه ای می‌گردند.

طی سالهای ۱۳۸۵ - ۱۳۷۵ استانهای تهران، قم، اصفهان، سمنان، خراسان رضوی و مرکزی به ترتیب دارای بیشترین خالص مهاجر پذیری و استانهای همدان، اردبیل، کردستان و آذربایجان شرقی به ترتیب دارای بیشترین مهاجر رستی بوده اند.

آنچه که از لحاظ اقتصادی باعث جذب جمعیت از مناطقی به مناطق دیگر می‌گردد نابرابر بودن توسعه اقتصادی، فرصت‌های شغلی، دستمزد ها و امکانات و ... می‌باشد. تحقیقات نشان می‌دهد که بین مهاجرت‌های داخلی و نرخ بیکاری در استانهای کشور رابطه مستقیمی وجود دارد، چنین رابطه ای اهمیت بازنگری برنامه ها و ایجاد فرصتهای شغلی بطور هماهنگ در تمام نقاط کشور و تاثیر آن در بازتوزیع جمعیت کشور را نشان می‌دهد.

بر اساس نظریه جدید اقتصادی مهاجرت، مهاجرت اقدامی است که از طرف افراد انجام می‌شود و بطور وسیعی در رابطه با عملکردی است که آنها در جامعه دارند و این امر

خود بیگانگی و در نتیجه آسیب های روانی و اجتماعی گردد.

افراد مهاجر معمولاً به پنج شیوه با شرایط فرهنگی - اجتماعی جامعه جدید کنار می آیند: ۱- در حاشیه بودن اضطراری؛ تلاش مضطربانه برای برآوردن تقاضای هر دو فرهنگ ۲- کناره گیری؛ دوری جستن و کم توجهی به هنجارهای هر دو گروه ۳- سنت گرایی؛ منزوی شدن و در حسرت و رویای فرهنگ قدیمی زندگی کردن ۴- فرهنگ پذیری افراطی؛ نادیده گرفتن فرهنگ اصلی خود و برگزیدن هنجارهای جاری جامعه جدید ۵- دو فرهنگی؛ ادغام بهترینهای دو فرهنگ

از پنج شیوه مطرح شده اکثراً گروه سنی بزرگسالان هستند که می توانند با حفظ فرهنگ قبلی، خود را با فرهنگ جامعه جدید با توجه به شرایط تطبیق دهند، گروه سنی کودکان و نوجوانان که بطور کلی با فرهنگ جامعه جدید مطابقت می یابند و گروه سنی جوانان نیز با توجه به توانایی روانی و فردی در تعریف هویت خویش قادرند راه خود را بیابند. عدم توانایی جوانان در تبیین هویت فرهنگی اش برای خود و دیگران می تواند مولد اضطرابهای شدید در او گردد که این اضطرابها در بسیاری موارد به رفتارهای غیر سالم منجر می گردد؛ در حالت کلی آسیبها روانی و اجتماعی مهاجرت می تواند بسیار وسیع و ریشه ای باشند.

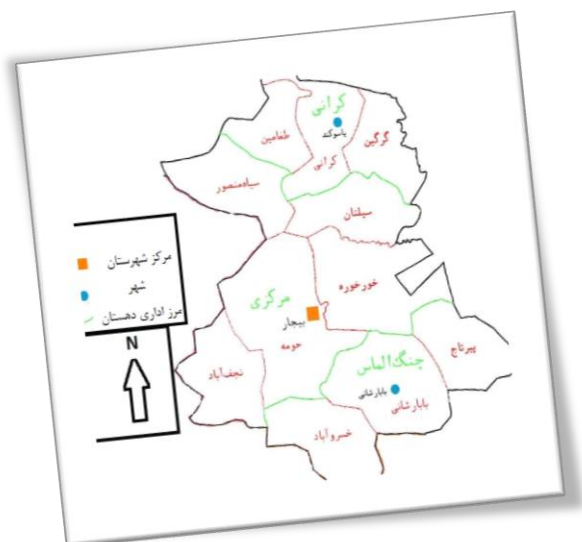
منابع:

- ۱- سایت مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن (۱۳۷۵ و ۱۳۸۵) نتایج تفصیلی کل کشور
- ۲- "بررسی رابطه مهاجرت داخلی و نیری کار در ایران"- الهام فتحی - معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور

- ۳- "تاثیر استانهای مهاجرپذیر و مهاجرفرست بر روند شهرنشینی و تراکم نسبی جمعیت در دو دهه سرشماری ۶۵-۷۵ و ۷۵-۸۵" - معصومه مؤمن طایفه
- ۴- جامعه شناسی شهری - غلامعباس توسلی - انتشارات پیام نور - چاپ اول - ۱۳۷۴

بیجار

شهرستان بیجار یکی از شهرستانهای استان کردستان است که در شرق این استان واقع شده است. مرکز این شهرستان شهر بیجار است. شهرستان بیجار از شمال با استان زنجان، از جنوب با شهرستان قروه، از شرق با استان همدان و از غرب با شهرستان های دیواندره و سنندج همسایه است. بیجار منطقه ای است کوهستانی، با آب و هوایی سرد و خشک و از لحاظ ارتفاع بعد از شهرکرد دومین شهر بلند ایران به حساب می آید. مردم شهرستان بیجار به زبان کردی گروسی و نیز به ترکی سخن می گویند. اهالی این شهرستان پیرو مذهب اسلام (تشیع و تسنن) هستند.

این منطقه دارای بیش از ۶۰ اثر باستانی و تاریخی مانند دژ و قلعه قمچقا (دره شاهان)، بنای سنگی اوچ گنبد، تپه قلعه (چنگیز قلعه)، حمام یاسوکنند، برج آجری اشقون بابا و ... است که تعدادی از آنها در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده ولی بیشتر این آثار از بین رفته است.

از مناطق گردشگری این شهرستان می توان به رودخانه قزل اوزن، چشمه آب تلخ، چشمه سراب بیجار، چشمه خاورآباد، چشمه قمچای، کوه سپه سالار، قلعه قمچقای، منطقه حفاظت شده صلوات آباد، مسجد جامع خسرآباد گروس و قلعه سوخته در پیرتاج اشاره کرد.

کوچک و کم سن و سال کنترلی بر جلوگیری از خواب رفتن و توانایی کنترل خواب و بیدار ماندن را ندارند. این نتیجه گیری از آنجا پیش می آید که در دوران کودکی برای نویسنده ی این سطور در مواجه با کاراکتری از قصه که تا

نگاهی بر برخی حوادث و آکت های مشترک قصص آذربایجان

دکتر حسن-م. جعفرزاده

صبح نخوابید چگونگی عدم نخوابیدن و کنترل خواب به عنوان سوال مطرح گردیده است! که در جواب؛ همین آکت یعنی بردن انگشت و نمک ریختن برای ممانعت از خواب رفتن را از راوی قصص جواب شنیده است. این سوال اغلب سوال مشترک خردسالان است که یکی از شنوندگان پر و پا قرص قصه ها می باشند. به خصوص که قصه ها اغلب در شب های بلند زمستان روایت می شود و شنونده پرو پا قرص و خردسال قصه تسلط چندانی بر کنترل خوابش ندارد.

“راه برو بی آنکه خسته و تشنه شوی” عنوان نوشته ای است از شاعر شهیر و جهانی ترکیه “ناظم حیکمت”. این نوشته برداشتی از یک قصه ی شفاهی ترک است. در این قصه نیز همین مساله یعنی “انگشت بردن و نمک پاشیدن به روی بریدگی” جهت غلبه بر خواب آمده است. (این قصه را صمد ترجمه کرده و برای شاگردانش در دبیرستان سعدی ممقان خوانده است و بعدها توسط دو

در قصص آذربایجان با موضوعاتی مختلف و متفاوت با برخی حوادث مواجه می شویم که در چندین قصه ی مختلف و متفاوت عین همان حادثه تکرار می شود. از آن جمله می توان به “بریدن انگشت و نمک ریختن به زخم جهت بیدار ماندن”، “جلد حیوانات رفتن” برخی کاراکترها یا نقشی که مثلاً “پر کبوتر” و میوه ی “سیب” دارد اشاره نمود. این مقاله ضمن اشاره به چند مورد از این قبیل آکت ها، نمونه های تکراری از یک حادثه را از قصص متفاوت ارایه می دهد:

بریدن انگشت و نمک ریختن به زخم جهت بیدار ماندن:

در تعدادی از قصه های آذربایجان در متن قصه موقعیتی پیش می آید که یکی از شخصیت های قصه و اغلب نقش اول قصه لازم می نماید که شب را بیدار بماند و شخص دیگری را زیر ذره بین قرار دهد تا از اعمال و کردار آن آگاه شود. در چنین مواقعی بهترین راه برای بیدار ماندن بردن انگشت خویش با چاقو و نمک ریختن روی بریدگی است. یعنی راه مقابله برای فایق آمدن بر خواب آلودگی و خواب رفتن این عمل می باشد تا درد و سوزش ناشی از نمک ریختن روی بریدگی مانع از خواب شود.

به نظر می رسد این آکت از آنجا وارد قصص شده است که به هنگام روایت قصه توسط بزرگسالان در شب هنگام، سوال برای شنونده و به ویژه بچه ها و افراد کم سن و سال پیش می آید که چه طور یک نفر می تواند شب را نخوابد و بیدار بماند. این سوال از آنجا ناشی می شود که افراد

تن از شاگردانش در کتاب "صمد با موج‌های ارس به دریا پیوست" چاپ گردیده است).

برای مثال در قصه‌های "ملیک محمد"، "ذانچی"، "بنددی قارداش بیر باجی"، "توکلوچه پادشاه" یا همان "ملیک اژدر" و "سلیمان پیغمبرین اوزوگو و تاجیر اوغلو محمد"، "تلخون" و قصه‌ی "کیچیک شاهزاده" این آکت مطرح است. این مساله حتی در سناریوی فیلم سینمایی "طلا و مس" تولید چند سال اخیر دیده می‌شود.

دیدن حادثه یا آینده از میان دو انگشت

در چندین قصه مردمی آذربایجان حادثه‌ی آینده یا در حال وقوع را که در نقطه‌ی دیگر اتفاق افتاده یا در حال اتفاق است شخصی - عمدتاً پیری سالخورده - از میان دو انگشتش برای شخصی دیگر - معمولاً قهرمان قصه - می‌نماید.

در قصه‌ی "پیشه دالینجا" عین همین حادثه دیده می‌شود.

همین ماجرا در یکی از واریانتهای داستان "عاشیق عباس و گولگز" نیز دیده می‌شود که مولای عباس از میان دو انگشتش فرستاده‌ی شاه عباس را که برای بردن معشوقه‌ی عاشیق عباس یعنی "گولگز" از اصفهان به "توفارقان" (آذرشهر) آمده است برای عاشیق عباس می‌نماید.

عین این حادثه را در روایتی از صحرای کربلا داریم که حضرت حسین از میان دو انگشت جایگاه یارانش در بهشت برای هر یک از یارانش می‌نماید.

رودخانه سپردن شخص مرده پنداشته شده یا طفل

در چندین قصه زمانی پیش می‌آید که شخصی مرده پنداشته می‌شود و یا اینکه طفلی را می‌خواهند گم و گور نمایند که او را در صندوقچه‌ای نهاده به رودخانه می‌سپرند. نهایت صندوقچه را کس یا کسانی می‌گیرند و او را نجات می‌بخشند و ...

- در قصه‌ی "ناراختین" وقتی نار با سیب آغشته به سم بی‌هوش می‌شود توسط هفت برادران در صندوقی به رود سپرده می‌شود. صندوق حامل نار را خادمان قصر پادشاه از رود گرفته و باز می‌کنند بدین وسیله نار نجات می‌یابد.

- رودخانه سپرده شدن بچه‌ی سومین خواهر در قصه‌ی "اؤچ باجی لار" ...

- رودخانه سپرده شدن نسترن در درون صندوق در قصه‌ی "گؤل و نسترن" ...

- رودخانه سپرده شدن طفل در صندوق در قصه‌ی "طاهر و زهره" ...

این ماجرا در چندین قصه آذربایجان اتفاق می‌افتد و شبیه ماجرای به رود سپرده شدن حضرت موسی در ایام طفولیت است که همان صندوقچه سر از کاخ فرعون در می‌آورد و موسی در کاخ فرعون بزرگ شده سرانجام دودمان فرعون را بر می‌افکند.

